

De 10 wetenswaardigheden van Henk Cornelissen

door

Jos van der Lans

Jos van der Lans is een cultuurpsycholoog en publicist. Hij schrijft sinds begin jaren tachtig over de publieke sector. Met het LSA reisde hij in 2011 naar Londen om kennis te maken met de praktijk van Development Trusts. In hetzelfde jaar leidde hij de redactiegroep die tijdens de landelijke LSA-Bewonersdag op basis van crowdsourcing het Manifest van Actieve Bewoners samenstelde. Zie voor meer informatie over zijn publicaties: www.josvdlans.nl.

Het was een schokkende ontdekking om erachter te komen dat Henk Cornelissen in Amsterdam is geboren. Weliswaar is dat al 65 jaar geleden, maar Amsterdam was wel de laatste plaats in Nederland waar ik Henks geboortewieg had gesitueerd. Hij heeft namelijk weinig op met hoofdstedelingen. Hij vindt ze arrogant, ze denken dat ze een patent hebben op vernieuwing, Amsterdammers doen alles liever zelf, ze kijken neer op de provincie (alles buiten Amsterdam) en van het LSA moeten ze weinig hebben. Het LSA heeft in Amsterdam nauwe-

lijks voet aan de grond gekregen; de palmares van dit samenwerkingsverband van actieve bewoners - en dat zijn er veel - zijn zonder uitzondering buiten de grachtengordel tot ontwikkeling gekomen. Henk stak die aversie niet onder stoelen of banken. Dat ik uit Amsterdam kwam, was dan ook behoorlijk verdacht. Ik kon pas door de beugel toen ik beweerde dat Amsterdam al minstens vijfentwintig jaar in de achterhoede van de sociale innovatie van Nederland vertoeft. 'Uit Amsterdam niks nieuws, de stad is verstrikt geraakt in haar eigen bureaucratie en

zelfgenoegzaamheid' – liet ik mij een keer in Henks aanwezigheid ontvallen en dat was koren op zijn molen. Sindsdien hebben onze wegen zich herhaaldelijk gekruist.

GEEN THEORETISCH-ARTISTIEKE HOOGSTANDJES

Maar al die tijd was ik ervan uit gegaan dat Henk in 1949 ergens in Brabant was geboren; ik vermoedde in of in de buurt van Eindhoven. Ik vond (en vind) Henk namelijk een echte Brabander, zoals hij sprak, maar ook zoals hij dacht en zoals hij te werk ging. Praktisch, gericht op resultaat, doenerig; inderdaad, meer een Feijenoord-type dan van de Ajax-school. Geen hoogdravende kunstjes, geen omslachtige praatjes, geen theoretisch-artistieke hoogstandjes, vooral niet moeilijk doen als het eenvoudig is. Het is een stereotype, maar dat is wel wat ik in Brabanders waardeer. En ik kan het weten, want in tegenstelling tot Henk ben ik er geboren. Terwijl Henk in Amsterdam zijn eerste stapjes zette, lag ik in Breda in de luiers. Onze levens hebben zich kennelijk geografisch gesproken in tegenovergestelde richting bewogen.

Maar in inhoudelijke zin zijn we in de loop der jaren toch in hetzelfde spoor terecht gekomen. Dat komt omdat we ons hebben kunnen laven aan een vergelijkbare bron. Ik kwam begin jaren tachtig te werken bij het **Tijdschrift Marge**, een tijdschrift dat zich richtte op de 'maatschappelijke dienstverlening en het opbouwwerk'. Henk kreeg een baan bij het Landelijk Centrum Opbouwwerk, een landelijke organisatie die het opbouwwerk in Nederland naar grotere hoogten moest stuwen. Het verbindende woord tussen deze twee werkplekken is het woord

'opbouwwerk', een begrip dat tegenwoordig uitleg behoeft, maar dat toen, in de jaren tachtig, tot de **hardcore** van het welzijnswerk behoorde.

Opbouwwerkers waren professionals die zich met bewonersinitiatieven bezig hielden. Ze opereerden in buurten, brachten mensen met elkaar in verbinding, ondersteunden initiatieven, ze coachten actieve bewoners, wisten de weg naar instanties, naar de politiek, ze waren een spin in het web van allerhanden buurtnetwerken en activiteiten. Ze werden betaald door de overheid, maar waren – en dat was een professionele erezaak – niet **van** de overheid. Bewoners waren hun opdrachtgevers. Hun werk werd wel eens gekscherend 'betaalde oppositie' genoemd, want menig door opbouwwerkers ondersteunde activiteit was gericht tegen de bestaande instanties en autoriteiten. Menig grootschalig sloopplan is in deze jaren door een hecht samenwerkingsverband van bewoners en opbouwwerkers naar de prullenbak verwezen ten gunste van kleinschalige renovatie van buurten, ook wel bekend als stadsvernieuwing.

DIENSTBAAR AAN MENSEN, NIET AAN INSTANTIES

Voor mij is deze opbouwwerker-oude-stijl altijd het ideaaltype gebleven van een sociale professional. Dienstbaar aan mensen (in plaats van instanties), vindingrijk, creatief, resultaatgericht. Ik denk eigenlijk dat dat voor Henk Cornelissen niet veel anders is. Wie de palmares van het LSA nader inspecteert ziet daarin steeds deze ideaaltypische opbouwwerker terugkomen. Het zijn de buurtcoaches in de **Kan Wel-**projecten; het zijn de bewonersondersteuners bij het opstarten van BewonersBedrijven. Natuurlijk spelen bewoners in de geschiedenis van het LSA de hoofdrol,

maar in de flank worden zij keer op keer gesteund door die professionals waar Henk en ik in de jaren tachtig voor werkten en over schreven.

Het bizarre is alleen dat deze niet-onbelangrijke professionals geen opbouwwerkers meer heten. Terwijl de behoefte aan deze specifieke en bijzondere vaardigheden alleen maar toeneemt (je hoeft er alle mooie verhalen over wijkteams en burgerkracht maar op na te slaan) is de werksoort als zodanig nagenoeg van de kaart geveegd. De werkers die veelal in relatief kleine onafhankelijke organisaties opereerden zijn wegbezuinigd, opgeslokt door steeds groter wordende organisaties, gedisciplineerd door productieafspraken en **outcome**-verplichtingen. Wat er over is gebleven is een professioneel veld dat steeds minder in handen is van creatieve professionals maar bezet is door grote welzijnsorganisaties en aangestuurd wordt door in vooral getallen en programma's denkende beleidsambtenaren.

Henk Cornelissen en ik hebben deze verwording met lede ogen aangezien. Ik waarschuwde er in 1994 al voor, in het met Paul Kuypers geschreven manifest **Naar een modern paternalisme** en recentelijker in boeken als **Ontregelen** (2008), **Eropaf!** (2010) en **Sociaal doe-het-zelfen** (2013, met Pieter Hilhorst). Henk deed hetzelfde, maar op zijn eigen manier. Hij wapende zich tegen deze ontmaskering door het LSA met standvastige hand buiten het bereik van welzijnsorganisaties te houden en een eigen koers te laten varen. Een koers die vertrouwde op de mogelijkheden van bewoners en daarvoor keer op keer ondersteu-

ning zocht van enthousiaste en vaak zelfstandig opererende creatieve professionals die alles weg hadden van opbouwwerkers-oude-stijl, maar inmiddels dus allang niet meer zo werden genoemd.

HET TIJ IS VOLLEDIG GEKEERD

Zo opgeschreven klinkt ons ongenoegen als een wanhoopsdaad en misschien voelde dat tien jaar geleden ook wel zo. Maar inmiddels is het tij volledig gekeerd. De overtuiging van Henk Cornelissen, eigenlijk zijn oude opbouwwerkfilosofie, is plotse-ling in het brandpunt van het beleid komen te staan. Iedereen spreekt nu over burgerkracht, eigenaarschap van bewoners, burgerinitiatieven, zeggenschap,

professionals-moeten-niet-langer-voor-mensen-denken. Wat tien jaar geleden ondenkbaar was gebeurde: het LSA sleepte veel geld, vooral van fondsen maar ook van de overheid, binnen

met het voorstel om overal in het land BewonersBedrijven van de grond te tillen.

Toch is dit een doorbraak met een wat zure bijmaak. Het in het zadel hijsen van bewoners is niet een kwestie van tot inkeer komen van de Nederlandse beleidselites, maar op de keper beschouwd toch vooral een kwestie van bezuinigen. Achter al het praten over burgerkracht gaat niet in de eerste plaats de overtuiging schuil om publieke voorzieningen beter te beheren door mensen echt zeggenschap te geven. Het motief is vooral dat er bespaard moet worden, dat het geld er niet meer is. Daar word je niet vrolijk van. Ik niet, en naar ik mag aannemen, Henk Corne-

“ Voor echte veranderingen komt meer kijken dan een lippendienst aan burgerkracht

lissen ook niet. Als het beleid je omhelst, moet je op je tellen passen in Nederland.

Voor echte veranderingen komt dus meer kijken dan een lippendienst aan burgerkracht. Het gaat niet om het afkondigen van een nieuw beleidsaxioma, maar om een wezenlijke verandering van verhoudingen tussen burgers/bewoners en de voorzieningen/overheden die met hen in de weer zijn. Het gaat om het omkeren van zeggenschapsverhoudingen, het herontwerpen van professionele dienstbaarheid of om het eens echt ouderwets uit te drukken: het eerherstel van het opbouwwerk-oude-stijl. Dat is geheel andere kook.

INSPIRATIE UIT HET BUITENLAND

Wie die kook echt wil proeven moet zich dus niet laten leiden door het nieuwe beleidsjargon maar zich eigenlijk serieus verdiepen in de wetenswaardigheden die de lange carrière van Henk Cornelissen heeft opgeleverd. Niet toevallig hebben die wetenswaardigheden zich nogal eens laten inspireren door ontwikkelingen in het buitenland, zoals de ABCD (Asset Based Community Development)-aanpak van het Amerikaanse duo John McKnight en John Kretzmann of de ontwikkeling van zogeheten Development Trusts in het Verenigd Koninkrijk.

Allemaal voorbeelden van een manier van organiseren waarin bewoners daadwerkelijk zelf het voortouw nemen – iets wat in Nederland wel met de mond beleden wordt maar in de praktijk toch maar zelden wordt waargemaakt. Een aangenaam voordeel van het buitenland is dat daar de Nederlandse overheid niet bestaat, die typische overheid die alles tot in de details wil controleren, eigenlijk niets kan loslaten en alles onderbrengt in pagina's vretend stro-

perig beleidsproza dat keer op keer razendsnel de kleur aanneemt van de laatste beleidsmode. Je moet wel naar het buitenland om te ervaren dat het ook anders kan. Henk is daar regelmatig gaan bijtanken.

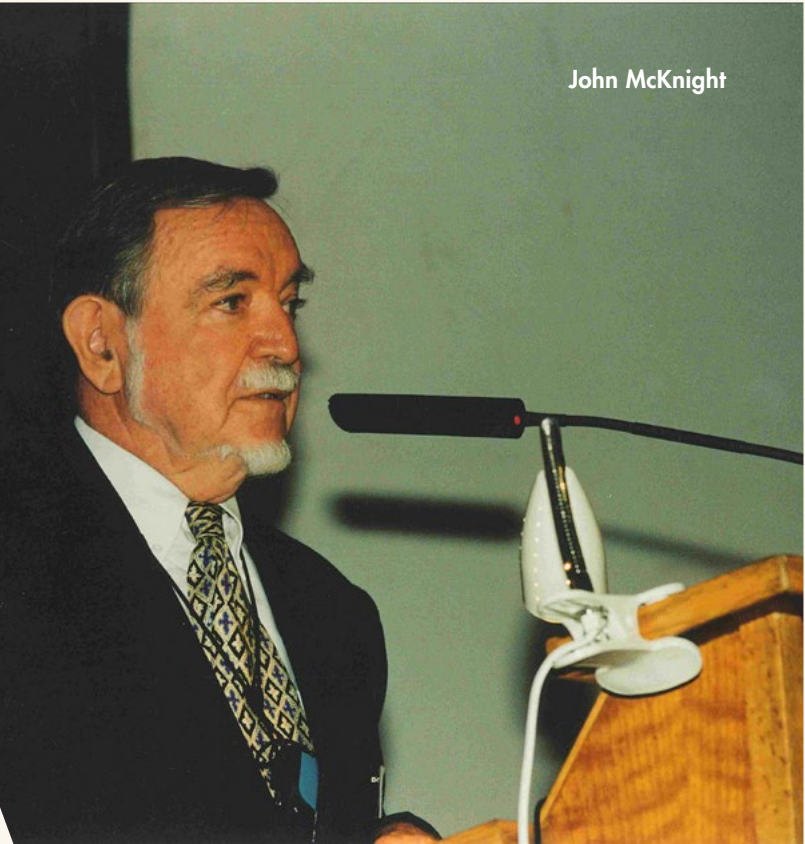
Die buitenlandse inspiratie vermengde Henk Cornelissen met zijn ervaringen vanuit het LCO en LSA tot een set van unieke wetenswaardigheden die de sleutel vormen voor een echte verandering, voor een echte omkering in de verhouding tussen bewoners en al die dienstverlenende organisaties, die ooit voor hen zijn opgericht maar van lieverlee een geheel eigen bureaucratisch leven zijn gaan lijden. Henk heeft met al die wetenswaardigheden het LSA opgestuwd tot een voortvarende organisatie. Helaas is hij is niet zo'n schrijver, hij is meer een doener – inderdaad: een praktische Brabander. Vandaar dat ik ter gelegenheid van zijn afscheid een poging heb gewaagd om de wetenwaardigheden van Henk Cornelissen voor een keer systematisch te beschrijven, zodat ze niet verloren gaan en publiek bezit worden. Zodat iedereen er zijn voordeel mee kan doen. En om te bewijzen dat Amsterdammers best dienstbaar kunnen zijn.

1

Vooral geen hulpverlening

Nederland is een sociaal land. Wij willen dat mensen geholpen worden. Heel veel mensen verdienen daar hun boterham mee. Wij vinden dat de overheid daarvoor als eerste verantwoordelijk is. Het wemelt dan ook van de initiatieven om het lot te verbeteren van mensen in 'hulpeloze' posities op de arbeidsmarkt, in achterstandswijken of in het onderwijs. Het gaat om mensen die een zetje in de rug wel kunnen

gebruiken. Dat is een professionele attitude geworden die de Nederlandse verzorgingsstaat tot in de kleinste praktijken heeft getekend. Het is een professionele mentaliteit die het handelingsarsenaal tot in alle details dicteert. Professionals denken in hulp, in oplossingen, weten wat er moet gebeuren, en duwen bewust of onbewust alles in de interactie met mensen in hun referentiekader. Henk Cornelissen is ervan overtuigd dat je in wijken en buurten radicaal met dit eenrichtingshulpverleningsverkeer moet breken wil je mensen echt serieus nemen. Bewoners in achterstandsgebieden zijn niet in de eerste plaats zielig of kansarm. Het zijn in het slechtste geval mensen met talenten die door omstandigheden onder een laag tegenslag zijn komen te zitten en die daarom losgewerkt moeten worden. Zeker, soms moet je daar een beetje druk op zetten of iemand een schop onder zijn kont geven, maar wat je vooral moet doen is mensen in de gelegenheid brengen om op een of andere manier betekenis te geven aan hun levens. En dat doe je niet in een hulpverlenings sfeer of in een reeks vrijblijvende gesprekken, maar door de mensen-om-wie-het-gaat te betrekken in omstandigheden die reëel zijn, met de daarbij horende verantwoordelijkheden. Mensen moeten zich geen eigenaar voelen van door professionals geformuleerde problemen, maar voor alles eigenaar worden van zelf ontworpen oplossingen.

2

Voorkom subsidieafhankelijkheid

Henk Cornelissen heeft zo langzaam maar zeker een allergie ontwikkeld voor het woord subsidie. Niet dat hij er vies van is (zijn loopbaan is er grotendeels door gefinancierd), maar waar hij wel wars van is, is dat een subsidierelatie vaak zorgt voor een vorm van overheidsafhankelijkheid (met alle regeltjes en verantwoordingsverplichtingen van dien). Je wordt onderdeel van een overheidsprogramma, ingeschakeld in een agenda van anderen. Een bewonersinitiatief dat in zo'n relatie terecht komt is geen lang leven beschoren. Het geld moet opgebracht worden door opdrachtgevers, door sponsors, door belanghebbenden, maar

niet afgetapt worden – zeker niet voor langere termijn – van de begroting van overheden. Voor de overheid kan gewerkt worden (graag zelfs), soms zelfs in een soort status als **prefered supplier**, waarbij de overheid opdrachtgever is en diensten afneemt, maar niet als een soort prestatie-afhankelijke inkomstenbron, wat dat is eerder een garantie voor problemen dan een manier om oplossingen dichterbij te brengen.

Precies vanuit deze gegroeide overtuiging heeft Henk Cornelissen zich ontpopt als de apostel van BewonersBedrijven. Dat zijn in principe zelfstandige bedrijven die een eigen economie op gang brengen, en bijgevolg zoveel mogelijk zijn opgezet met een normale bedrijfscultuur. Een BewonersBedrijf is niet een kunstmatig in leven gehouden gestalte, het is een echt bedrijf en alles moet ook zo georganiseerd zijn. En als het om werk gaat moeten mensen ook echt loon krijgen, dat betaald wordt uit geld dat verdiend wordt op de markt. Zelfverdiens is een voorwaarde voor succes.

3

Ondernemersmentaliteit

De ervaring leert dat geslaagde bewonersinitiatieven voor een groot deel tot een succes zijn gebracht door de mensen die het zelf bedacht hebben of er vanaf het eerste uur bij betrokken zijn. Ze zijn de ondernemer van hun eigen plan geworden. Ze zagen een nood of een probleem, hadden een idee om er wat aan te doen en zijn aan de slag gegaan. Waarbij ze langzaam maar zeker mensen voor zich wonnen, steun kregen van daadkrachtige instanties waarna er langzaam maar zeker iets van de grond begon te komen. In feite gedragen zij zich als een ondernemer in publieke zaken, met een daarbij horende mentaliteit om iets tot stand te brengen en daar zo nodig ook geld voor te genereren. Ze maken een analyse, geloven in hun ideeën en gaan aan de slag – kernachtiger kan

ondernemerschap nauwelijks omschreven worden. De professionele kunst is om deze mentaliteit aan te wakkeren en ruimte te geven. Precies dus die vaardigheid waar het opbouwwerk-oude-stijl meester in was.

4

Gedrevenheid als succesformule

Henk Cornelissen weet na al die jaren dat actieve bewoners doorgaans geen vergadertypes zijn, ze zijn geen ambtenaren, geen proceduretjagers of papierproducenten, ze zijn vooral gedreven. De besten onder hen zijn overtuigd van het goede van hun ideeën en weten dat over te brengen vooral ook omdat ze de neiging hebben om meteen al wat te doen. Ze brengen hun verhaal zo aansprekend dat het eigenlijk vreemd is dat niet iemand eerder het idee al heeft verzonnen en uitgevoerd. Ze volgen de wet van succes maakt succes. Oftewel: als er één schaap over de dam is volgen er meer. En dat werkt, dat spreekt en steekt aan. Daarin zijn ze vaak opvallend creatief. Zeker als het om wijken gaat brengen zij hun ideeën niet als een probleem van de werklozen of achtergestelden, maar als een belang van mensen of instanties met wie zij een verbintenis zoeken. Zo kunnen lokale werkgevers in hun belang worden aangesproken om op een krappe arbeidsmarkt aan goed personeel te komen. Zo wordt de Dienst Werk en Inkomen aangesproken op het feit dat ze minder uitkeringen op hun rol willen hebben. De initiatiefnemers tonen zich gedreven meesters om hun projecten op deze manier aan de man te brengen. De kunst van lokale beleidsmakers en bestuurlijk verantwoordelijken is nu precies om in deze geldingsdwang zo weinig mogelijk beren op de weg te plaatsen. Dat blijkt in de praktijk een enorme opgave, want soms lijkt bestuurlijk Nederland - zo weet Henk Cornelissen uit ervaring - meer op een bezwarenfabriek dan op een instelling die zijn burgers vertrouwt.

Antibureaucratische gezindheid en directheid/snelheid van handelen

Een van de grootste ergernissen van Henk Cornelissen is dat in onze bestuurlijke beleidscycli alles ellenlang in de week wordt gelegd. Veel goede plannen worden onderworpen aan vragen, een lange procedurele voorbereiding en als ze uit de startblokken komen dan lijkt de meeste energie al verspeeld. Het systeem dempt bewonersenergie. Succesvolle initiatieven beginnen namelijk gisteren. Ze creëren een **flow** van enthousiasme en proberen daar anderen mee aan te steken. Ze hebben niet het geduld om procedures aan te gaan.

Waar Henk Cornelissen graag mee samenwerkt zijn sociale ondernemers (om ze maar even zo aan te duiden) die uit de wereld van bureaucratische organisaties afkomstig zijn en daar bewust afstand van hebben genomen, omdat ze ervan overtuigd zijn dat het anders en beter kan. Dat zijn mensen die het klappen van de zweep kennen. In alle vormen van sociale interventie is snelheid van handelen een redelijk betrouwbare voorspeller van succes en de initiatiefnemers weten dan ook omstandigheden te creëren waarin hun dadendrang gewaardeerd wordt en waarbij – zoals het eigenlijk hoort - de procedures zich lijken aan te passen aan de acties, terwijl in het dominante beleidsdenken procedures en vergaderingen het tempo lijken te bepalen. Henk kan zich hier behoorlijk kwaad om maken.

Verbinden

Als er één woord is wat veel bewonersinitiatieven kenmerkt is dat 'verbinden'. Want dat is wat de initiatieven doen. Ze verbinden mensen aan elkaar, maar – zeker als het gaat om vergaande initiatieven als BewonersBedrijven – ook aan werk, aan werker-

varingsplekken, aan bedrijven, aan instanties. Met andere woorden: ze weten mensen met elkaar in contact te brengen op een wijze die kennelijk langs de spontane of natuurlijke wegen niet tot stand komt. Dat is iets wat professionals zelf maar ten dele kunnen; zij blijven immers passanten. De kracht van verbinding komt pas tot volle wasdom als het door mensen zelf gedragen wordt. Dat is een belangrijke kracht in buurten en wijken. BewonersBedrijven bijvoorbeeld hebben de potentie om mensen uit hun dagelijkse - en nogal eens vastgelopen of perspectiefloze - bestaan los te maken, ze op te tillen naar een andere wereld, waarin ze meegenomen kunnen worden in een andere dynamiek. In een complexe samenleving gaat dat kennelijk niet meer vanzelf en moeten er dus nabije en vertrouwde schakelinstanties zijn om die verbindingen mogelijk te maken. Daarom zouden Diensten Werk & Inkomen zich juist dienstbaar moeten op stellen ten opzichte van BewonersBedrijven, in plaats van ze met wantrouwen tegemoet te treden.

Niets is onmogelijk. Het kan wel

Er hangt veel negatieve energie in de wereld van grote professionele organisaties op het terrein van wonen en werken. Er is al veel geprobeerd, en nog meer niet echt gelukt. Er worden - zoals we al zagen - veel beren de weg opgestuurd die het gemunt hebben op vernieuwende ideeën. Er zijn maar weinig grote organisaties die aan deze bureaucratische inertie kunnen ontsnappen. Maar ze zijn er wel, en precies die organisaties weet Henk Cornelissen altijd snel op zijn radar te krijgen. Hij weet dat geslaagde initiatieven vanuit bestaande organisaties vrijwel altijd zijn te herleiden tot een open, op vernieuwing gerichte, nieuwsgierige organisatiementaliteit met leidinggevendenden die ideeën stimuleren, zelf het voortouw nemen en eraan trekken. Dat zijn de part-

Jos van der Lans (in het midden)

den, die gedreven zijn en die ook nog eens over doorzettingsvermogen bezitten. Ze gaan op de meest directe en spontane manier op hun doel af, maar hebben toch het vereiste geduld en mededogen om met hun niet altijd even makkelijk doelgroep om te gaan en die vooral in de rol van eigenaar te laten. Dat is een professionele kunst apart. Mensen die goede bewonersinitiatieven mede tot bloei kunnen laten komen, melden zich meestal niet via een oproep in de krant, zoals in onze nationale projectencarrousel nog wel eens gedacht wordt, maar komen zelf met hun ideeën op de proppen of melden zich aan zodra ze er van horen, omdat ze met een zoiets hebben van 'dat is iets voor mij'.

ners voor energieke bewoners en hun organisaties. Samen kunnen zij een grote ontvankelijkheid creëren voor creatieve ideeën. Een cultuur van nooit nooit zeggen. Of in de filosofie van een van de succesvolste LSA-projecten: het Kan wél!

8

Persoonlijkheid en doorzettingsvermogen

Er is, zo weet Henk Cornelissen na een kwart eeuw werken voor en met bewoners, nog een opvallend kenmerk van initiatieven die effectief blijken te zijn. Ze worden ondersteund door een speciaal soort professionals - inderdaad: de opbouwwerker-oudstijl. Mensen die van aanpakken weten, mensen die kunnen overtuigen, mensen die zelf niet te beroerd zijn om handwerk te verrichten, mensen die goed kunnen communiceren, die niet de neiging hebben om hun werkzaamheden op te sluiten in kantoortij-

9

Aansluiten bij potenties. Creëer eigenaarschap

Hoe chagrijnig Henk Cornelissen ook kan worden als hij over bureaucratische instanties of over Amsterdammers praat, in wezen is hij een enorm optimistisch mens. Hij is aanhanger van het geloof dat er van elk mens wat te maken is. Er is geen mens zonder potentie, maar je moet soms wel aan de boom schudden willen de appels er uit vallen. Je moet soms wel de weg wijzen om mensen hun kansen te laten grijpen. Je moet wel de luiken openen om de mogelijkheden te kunnen zien. Maar het uitgangspunt is niet een probleem, maar een mogelijkheid, een uitdaging. Je moet er wat voor doen, je moet de mogelijkheden ontdekken, maar – dat is het uitgangspunt - niemand heeft het in zich om bij de pakken neer te blijven zitten. Dat is een andere persoonlijke benadering dan de aanpak die veel mensen van officiële instanties kennen. Daar worden mensen onteigend, vervreemd

van eigen oplossingen en mogelijkheden. Daar is de uitkering een probleem, daar is een vraag lastig, daar ben je al snel een beetje verdacht, daar ben je een nummer dat aan regels en voorschriften moet voldoen. Eigenlijk ontvang je daar zelden het gevoel serieus genomen te worden en dat is precies wat succesvolle initiatieven mensen te bieden hebben.

10

Vrijbrief en geduld

Ondanks het gehamer op een normale bedrijfsvoering, op de eigen ondernemersmentaliteit zijn veel bewonersinitiatieven onderdeel van de publieke sector en blijven dus vaak afhankelijk van regelingen, publieke moederinstellingen, publieke partners, die de toevoer van opdrachten verzorgen, een gedeelte van de financiering op zich nemen, et cetera. Die 'afhankelijkheid' moet echter niet vorm gegeven worden als controlezucht, want dan gaat het mis. Initiatiefnemers kunnen van hun initiatief een succes maken als ze in zekere zin een vrijbrief hebben, het vertrouwen krijgen van hun omgeving, van de politiek, van hun partners dat hun handelen en hun inzet tot de gewenste resultaten leidt.

Dat kost tijd. Succes heeft namelijk nogal eens een lange incubatietijd. Succes zoekt ook naar uithoudingsvermogen. Dat moet bewoners ook gegund worden. En daar wringt nogal eens de schoen, want geduld is in de bestuurlijke projectenlogica zelden een schone zaak. Daar staat een project voor een jaar of twee op de rol, en als dan de wereld niet veranderd is, wordt de financiering gestaakt of samengevoegd met andere projecten. Dat is de dominante technocratische manier van aansturen, waar Henk Cornelissen een broertje dood aan heeft gekregen. Precies om die reden pleit hij voor BewonersBedrijven die in staat worden gesteld om hun eigen broek op te houden, die geld kunnen verdienen en het leven in

de wijk naar eigen hand kunnen zetten en daardoor niet onderworpen worden aan de willekeur van het bureaucratisch ongeduld.

Op 1 september 2014 gaat Henk Cornelissen met pensioen. Dat is onmiskenbaar een aderlating, want Henk heeft zich ruim veertig jaar voor bewoners en hun organisaties ingezet. Hij heeft het bewonersperspectief een stuk verder gebracht door steeds opnieuw met nieuwe initiatieven te komen. In de kwart eeuw dat hij aan het LSA verbonden is heeft hij daarmee substantieel bijgedragen aan de versterking van de positie van actieve bewoners in het publieke domein. De adoptie van Tweede Kamerleden van achterstandswijken eind jaren negentig was een briljante zet om de problemen van deze wijken serieus op de agenda te krijgen, de Kan wél!-campagne was een geslaagde aanval op de lokale bureaucraten die hun energie vooral aan het steken waren in het vaststellen van onmogelijkheden en ten slotte zouden de recente LSA-investeringen in BewonersBedrijven weleens de stoot kunnen geven aan een radicale verandering van de omgang met burgers op het terrein van welzijn en zorg. We staan daar nog pas aan het begin van een enorme verandering waarin deze vorm van bewonerseigenschap steeds belangrijker zal worden. Je kunt het betreuren dat deze revolutie zonder Henk Cornelissen verder zal moeten. Maar zijn zaadjes zijn gezaaid en kiemen nu overal uit, de Cornelissiaanse wetenswaardigheden zijn in vele hoofden geprent. De geest is definitief uit de fles. Kortom: Henk kan met gerust hart met pensioen. De beweging kan op eigen kracht verder. We zullen het alleen wel moeten doen zonder zijn vileine opmerkingen over de bureaucratie, betweterige professionals en op hol geslagen managers. Dat zullen we enorm missen. Zelfs in Amsterdam.